

ANÀLISI DEL MARC DEL PROCÉS D'INTERVENCIÓ PSICOPEDAGÒGICA

Característiques del centre i recursos de què disposa

L'IES Pepe Rubianes es troba en *una ciutat de la costa que té uns 30.000 habitants. Està format per tres grups de primer i segon cicle d'ESO, dues línies de batxillerat i un cicle formatiu de grau mitjà i superior.*

Es tracta d'un institut ben organitzat i estructurat, amb bones instal·lacions i recursos, i un professorat amb formació sobre atenció a la diversitat. En principi, doncs, sembla que podríem comptar amb una bona base per al treball psicopedagògic.

Els documents de centre estan elaborats i podrien ser un bon marc d'actuació a l'hora de fer la nostra intervenció -si donem per fet han estat realitzats per consens i amb la reflexió de tota la comunitat educativa, i basats en criteris realment pedagògics i adaptats a la realitat del centre-.

El curs passat, davant uns resultats acadèmics especialment baixos d'alguns alumnes a les àrees de llengua i matemàtiques, es van realitzar algunes sessions de reforç i desdoblaments de grups per part de la orientadora, però no van produir millores significatives.

Característiques de la demanda

Donat un grup d'alumnes amb resultats acadèmics molt baixos, la coordinadora pedagògica ens fa la demanda, fent-se ressò de les preocupacions dels professors. Tot transmetent-nos aquestes preocupacions, i sense voler ser massa directius, ens consulten per la solució que ells ja han pensat per al seu problema. Plantegen la Diversificació Curricular com a solució ideal que els ajudarà a sortir del bloqueig en què es troben, ja que no saben com ajudar a aquest grup d'alumnes.

Per tant, comptem amb un equip de professors i un equip directiu que estan disposats a fer canvis per adaptar-se a les necessitats d'aquest grup d'alumnes. Tot i tenir formació sobre atenció a la diversitat, però, no sembla que s'hagin plantejat si les mesures que s'han pres fins ara (repeticions, PIs, reforços, desdoblaments...) no han funcionat perquè no s'han realitzat adequadament.

Intervencions realitzades fins ara

Es tracta d'alumnes que arrossegueu dificultats des de fa temps, que o bé han repetit algun curs o compten amb un Pla Individualitzat. Observem que s'han intentat algunes mesures anteriors d'atenció a la diversitat: el curs anterior es van realitzar algunes sessions de reforç i desdoblaments de grups. Aquestes mesures, però, no han donat els resultats esperats. Caldria investigar sobre les mesures que s'han realitzat per atendre les seves necessitats educatives durant tota la seva escolaritat.

Informació addicional necessària per atendre la demanda

- Edat/s del grup d'alumnes.
- Altres mesures ordinàries (metodologia diferenciada, agrupaments i treball cooperatiu dins l'aula ordinària, tutories, avaluació diferenciada, etc.) que es realitzen habitualment i nivell d'èxit o fracàs en el grup classe.
- Quantes sessions de reforç vol dir "algunes sessions"?
- Avaluació dels alumnes: del nivell de competències (si se'ls ha fet un PI probablement ja tinguin aquesta avaluació realitzada), estil d'aprenentatge, suport familiar, organització i planificació, atenció, etc. La conducta dels alumnes a casa i a l'escola, les relacions socials, la motivació i l'autoestima ens donaran el perfil de necessitats educatives que tenen.
- En què ha consistit el PI fins ara i per què no ha funcionat.
- Com s'han fet les repeticions: han comptat els alumnes amb un pla individualitzat per tal que no fessin una altra vegada el mateix?
- Quins objectius es pretén aconseguir amb aquests alumnes.
- Quina és la noció d'atenció a la diversitat que tenen, quines estratègies dins l'aula per atendre totes les necessitats educatives, quins criteris d'atenció a la diversitat fan servir, etc. Perquè dona la sensació que les mesures adoptades fins ara s'han dut a terme sense cap criteri concret.

Objectius de l'anàlisi inicial i procediments

L'objectiu principal serà fer un retrat de la situació actual feta conjuntament amb tot el professorat. És a dir, arribar a una definició conjunta del problema. En una entrevista inicial, buscarem un lloc agradable i mirarem d'establir un context de col·laboració, escoltant activament les teories del professorat. Intentarem comprendre el seu punt de vista i partir d'aquí posarem en ordre les seves preocupacions i les hi tornarem en mirall. Buscarem l'acord en les finalitats i preocupacions més que en les possibles solucions. Ens centrarem en els ajuts càlids per tal de crear un clima d'acceptació i reconeixement mutu.

Si volem que sigui el mateix centre qui trobi la solució al seu problema, hem de mirar de no sentir-nos empesos a proposar una solució abans d'haver delimitat de manera conjunta quin és el problema que els ocupa, de crear comprensions conjuntes i un bon clima d'acceptació, dedicar temps a reflexionar conjuntament, per tal que, com a assessors, no ens trobem amb les dificultats que vam veure a la PAC2 (problemes i solucions, teories injustes, desconfiances, hiperresponsabilització, etc).

La nostra intervenció buscarà que a partir d'aquest problema concret assoleixin estratègies per a poder actuar la properes vegades, aconseguint un treball autònom del centre.

Crear un clima d'acceptació i cooperació no és una tasca fàcil, requereix invertir molta energia física i cognitiva. Hi ha molts riscos, amenaces i obstacles per al canvi: assumir un paper antinatural; entendre que ningú "és i no es podrà canviar" (determinisme) sinó que tots som fruit d'un context i d'uns processos que es poden modificar; agafar un rol autoritari respecte als mestres; interpretar el "no voler" com un "no poder"; etc. que se simplificarien amb una formació continuada i intensa del professorat i amb la pràctica reflexiva diària.

En resum, es tracta d'un centre que a simple vista podria semblar que té tot allò necessari per atendre a la diversitat però que a l'hora de la veritat demostra que no han entès bé el concepte, tot i tenir la formació al respecte.

La bona notícia és que les ganes i la preocupació pels alumnes hi són, o sigui que podrem començar a definir el problema a partir d'aquest punt en comú. Però caldrà que facin un procés d'autoreflexió de la seva pràctica i que entenguin que si les mesures que s'han dut a terme fins ara no han funcionat potser és perquè no s'han realitzat adequadament (no s'ha fet les repeticions amb un pla de treball per tal que al curs següent els alumnes no fessin un altre cop el mateix, no s'han fet els PIs adaptant adequadament objectius i continguts, no es pot fer reforç només algunes sessions i esperar que hi hagi un canvi en un grup d'alumnes, etc.).

Intentarem així avançar en la zona de desenvolupament institucional del centre, fent que siguin els mateixos professors els que copsin la poca adequació dels seus esquemes previs, per a poder generar un canvi en aquests que suposi un aprenentatge, sempre partint del nivell de coneixements que tinguin els professors i negociant i definint amb ells rols i expectatives mútues, fomentant així l'autonomia d'aquests fins que arribi un dia en què el nostre assessorament que ja no sigui necessari.

DISSENY I DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ

Un cop hem analitzat el context amb els professors i hem reformulat la demanda, negociarem i elaborarem amb ells un pla de treball. Per tal de fer una anàlisi de situació el més acurada possible:

- Recopilarem informació dels diferents agents educatius: mestres, tutors dels grups, coordinadora pedagògica, i inclòs dels mateixos alumnes.
- Analitzarem els seus productes educatius per comprobar si estan adaptats a les seves necessitats.
- Observarem com afronten les activitats d'aprenentatge, fent observacions a l'aula per veure'ls en el context real.
- Analitzarem els documents de centre i sobretot els criteris d'atenció a la diversitat en els que es basen
- Paral·lelament passarem una prova psicopedagògica contextualitzada per avaluar les dificultats concretes en les àrees de llengües i de matemàtiques.

Amb tota aquesta informació redefinirem la situació objecte d'intervenció i farem les propostes concretes d'actuació.

L'objectiu és fer-los reflexionar sobre si la seva proposta del Projecte de Diversificació Curricular no és un pèl precipitada i si es podrien trobar solucions en les mesures més ordinàries, si són dutes a terme amb qualitat.

Proposarem fer un grup de reforç de les matèries instrumentals dut a terme per cada professor especialista adaptant la metodologia, objectius i continguts al tipus d'alumnat que tindrà al grup. A partir d'aquesta intervenció caldrà que es replantegin idees com:

- els criteris d'atenció a la diversitat
- la individualització dels aprenentatges
- la inclusió
- la participació activa de tota la comunitat educativa

- la optimització de serveis
- l'aprenentatge de les competències bàsiques per part de tots els alumnes
- els processos d'ensenyament-aprenentatge basats en el model constructivista (interacció dels tres elements: alumne, professor, continguts; avenç en la zona de desenvolupament pròxim; aprenentatges significatius i funcionals, etc).

Un cop dissenyada la intervenció de manera col·laborativa amb el centre, aquesta es posarà en marxa amb seguiment constant per part de l'assessor psicopedagògic, participant en la implementació de canvis, innovacions i millores a mida que avanci el curs. També donarà suport en la resolució de problemes relacionats amb la pràctica educativa i potenciarà l'utilització de xarxes interinstitucionals.

AVALUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

La nostra intervenció, segons Solé i Colomina¹, és una tasca complementària a la dels professors, que s'orienta a assolir els mateixos objectius i finalitats del centre. La nostra funció és ser l'agent de canvi per a la institució², però la nostra tasca és ser el recurs que permeti al centre ser qui doni resposta a les seves necessitats.

Cal trobar, però, un punt d'equilibri en la nostra implicació perquè ni supleixi la feina dels mestres, ni arribem a la figura de l'assessor-expert. Sabem per l'experiència holandesa que explica Nico Verloop que el sistema d'assessorament extern no millora la pràctica docent a les aules, paralitza el treball de desenvolupament curricular i no fa millorar el rendiment acadèmic dels centres.

Haurem de generar un canvi, però no imposar-lo. Crearem les condicions que contribueixin a qüestionar determinades representacions i formes d'actuar i a trobar d'altres més satisfactòries. L'assessorament és un procés que condueix a construir, revisar i/o modificar els esquemes de coneixement dels participants. Però primer caldrà que aquests participants qüestionin els seus esquemes actuals. D'això en diem conflicte cognitiu (Festinger: Dissonància Cognitiva), a continuació es trencaran els esquemes previs i seran els mateixos professors els que treballaran activament per a re-equilibrar-los, creant esquemes nous i adaptats a les situacions necessàries.

En el nostre cas, el conflicte que viuen els professors és que, tot i posar en marxa algunes mesures que ells consideren d'atenció a la diversitat, els resultats dels alumnes no han millorat. Estem en un moment on podem trencar certs esquemes sobre què és l'atenció a la diversitat i com es du a terme. Caldrà seure a reflexionar per tal que siguin ells mateixos els que construeixin nous esquemes que els serveixin no només per aquest cas sinó que representin un aprenentatge sòlid sobre el qual construir-ne de nous.

Per tant, l'avaluació de la nostra tasca estarà basada en el fet que haguem pogut obrir espais de diàleg i d'acceptació mútua, de reflexió sobre la pròpia pràctica educativa, que haguem trencat esquemes i que haguem iniciat un canvi en la institució. Són objectius ambiciosos, però necessaris per a la millora dels processos educatius.

---

¹ Solé, I. Colomina, R. Enfoques y modelos de intervención psicopedagógica. En infancia y Aprendizaje 87

² Solé, I. Infancia y Aprendizaje núm. 11

L'avaluació del Pla de treball endegat al centre la farem conjuntament amb aquest i de manera continuada, per anar ajustant-lo a les necessitats diàries. Hi haurà una avaluació final dels resultats del Pla fet amb indicadors clars que provin si ha existit millora del rendiment acadèmic dels alumnes, i d'altres més subtils com la millora del seu autoconcepte i autoestima, de l'autoregulació del seu aprenentatge, de l'autonomia i iniciativa personal, de la millora de les competències bàsiques, de majors coneixements funcionals sobre les instrumentals, etc.

Es farà una anàlisi conjunta amb els professors i es redactaran les conclusions per escrit en una memòria. A partir d'aquests resultats es faran propostes de millora de cara al curs vinent.

Rol de l'assessor i de tots els implicats, i estratègies d'assessorament

Donada la complexitat del Pla, una de les funcions bàsiques de l'assessor serà la d'incorporar una intervenció psicopedagògica que incideixi sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge de tota l'acció quotidiana de treball del centre, integrant-la i encaixant-la en la normalitat.

L'assessor dissenya i presenta la proposta de treball i la sotmet a consens, aporta el material de base, ajuda a desenvolupar-la i a la coordinació entre tots i ofereix criteris i reflexions per tal que el procés sigui un aprenentatge per als professors implicats i acabin essent autònoms.

En aquest sentit, és fonamental que l'assessor psicopedagògic contribueixi a la creació o consolidació d'una estructura organitzativa en el centre que concreti i faci visible aquesta integració.